

HARASZTI GÁBOR

Tájak–Korok–Múzeumok Egyesület

Mint negyedik éve ügyvezető elnök, korábban évekig választmányi tag, egyben évtizedes résztvevő és klubvezető, vázlatosan bemutatom a Tájak–Korok–Múzeumok Egyesületet és megalakulása előzményeit.

A Tájak–Korok–Múzeumok (TKM) mozgalom 1977-ben indult az úgynevezett bélyegzős játékkal. Kiadásra került a „Magyarország látogatható természetvédelmi területei, műemlékei, múzeumai” című térképes címjegyzék, ebben több mint 1700 megtekintésre, felkeresésre érdemes helyet soroltunk fel. Ezek a helyszínek bejáratuk mellett TKM emblémás táblával lettek megjelölve, s elláttuk őket sorszámozott bélyegzővel.

A pecsételők a kezdetekben bronz, ezüst, majd arany fokozatokat kaptak, utána kezdődött előlről a játék. Pár év elteltével tízezres nagyságrendű országjáró vett részt folyamatosan a játékban, többük öt év alatt elérte tízedik arany fokozatát.

Mit kaptak jutalmul? Egyrészt a teljesítményt igazoló kis címkéket, melyeket legfeljebb fiókban lehet gyűjteni, nem kitűzhetők. Másrészt egy igazolvány készült a teljesítő nevére, amely a kiállítás napjától egy évig ingyenes múzeumlátogatásra jogosított. Az ingyenesség a legtöbb állami és önkormányzati múzeumra érvényes volt, hallgatólagos alapon, mert elfogadását rendelet soha nem írta elő.

A hazájuk szépségeire kíváncsi emberek közül Pesten és szerte az országban egyre többen kapcsolódtak be a játékba.

A bélyegzőhelyek látogatását a kezdetek óta különböző mozgalmi játékokkal kapcsoltuk össze. Így például A barokk kor szépségei, A pol-

gárosodás, A magyar államiság, az Árpád-kor, Budapest 125 éve, Ifjak-hősök nyomában, Középkori templomalapítók és templomépítők nyomában, Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc történelmi helyei, Széchenyi, Kossuth Lajos, Rákóczi Ferenc. Így mozgattuk meg a civil társadalmat és erősítettük a hazafiságot, a polgári összetartozást, többek között a közös túrázásokkal, múzeum-látogatásokkal.

Nagy sikere volt a mesterré válást reprezentáló mozgalomnak is, leányeink, leányaink Vándorkönyvvel igazolták egy-egy szak-témában való jártasságukat, inasként, legényként való tanulmányutat járásukat.

A pecsételőhely katalógus 5 kiadásban 450 ezer példányban jelent meg. Mára kissé elavult, hiszen 17 éve adtuk ki utoljára. Dolgozunk egy új, a korábbinál sokkal bővebb címlista elkészítésén. Ehhez persze az információkon kívül rengeteg idő kell, elkészültekor pedig sok-sok pénz, hiszen 10–15 ezer bélyegzőről és felhívó tábláról lesz szó. Árgus szemmel figyelem a pályázatokat, de még nem találtam olyat, amelyik ránk illene. Sajnos, a turizmus hatalmas összegeket költhet propagandára, de az ő anyagaik bizony felületesek.

Hatalmas lendületet vett tehát a pecsételő játék, tízezrek ismerték meg emblémánkat, s indultak országjárásra. Adódott viszont egy kis probléma: aki szeretett volna előre felkészülni a látogatásra, nemigen tudott, mert az egyetlen segédeszköz, a Medicina Könyvkiadó Panoráma szerkesztőségéről „panorámának” nevezett Magyarország útikönyv igen kevés objektumról írt, azokról is szűkszavúan. A megyei idegenforgalmi hivatalok ugyan jelentettek meg kis füzeteket, de azok csak az érintett vidéki irodában voltak beszerezhetőek, hétköznap, középmisszai munkaidőben. A pecsételő játék résztvevőinek nyomására kezdett egyesületünk a TKM Kiskönyvtár szerkesztésébe és kiadásába. Máiig 750 füzet jelent meg, közülük több tucat idegen nyelveken is. Némelyikük máig tíz kiadást, több átdolgozást megért.

Elődöm statisztikát készített – a 2001 végéig megjelent összes példány száma meghaladta a tízmilliót!

Azóta a miénkhez hasonló sorozatba kezdtek Romániában Erdélyi Füzetek, Szlovákiában Honismereti Kiskönyvtár néven.

A mozgalmunkban részt vevő tízezrek közül többen újabb kívánságokkal álltak elő: szerették volna, ha rendszeres programokat is szervezünk számukra. Így alakultak meg vidéken elsősorban a megyei múze-

umi szervezet keretében, Budapesten a kerületi művelődési otthonok, illetve nagyobb múzeumok mellett a TKM klubok. Számuk 50 és 80 között ingadozott, ma az iskolai baráti körökkel együtt 65 tagcsoportunk van, körülbelül a fele Budapesten.

Jelenleg Baja, Balassagyarmat, Békéscsaba, Berettyóújfalu, Csömör, Debrecen, Dorog, Gödöllő, Harta, Hatvan, Hódmezővásárhely, Jászjákóhalma, Kaposvár, Kecskemét, Keszthely, Komló, Maglód, Magyarhomorog, Miskolc, Pécel, Pécs, Salgótarján, Sopron, Szeged, Szekszárd, Székesfehérvár, Szentes, Szigetszentmiklós, Szombathely, Üllő és Veszprém a vidéki tagcsoportok székhelye. Kecskeméten, Kápolnásnyéken, Miskolcon és Székesfehérvárott iskolai baráti körünk működik.

Budapesten az öt iskolai baráti körön kívül Angyalföldön, Újpesten, Rákospalotán, Pestszentlőrincen, Pesterzsébeten, Óbudán, Kelenföldön, Lágymányoson, a Józsefvárosban a TIT-nél, az I., a VI., a XI., a XII. kerületben, továbbá a Chemolimpexnél, a MÁV vezérigazgatóság sportkörében, a BKV Előrénel, a KÖZTI-nél, a Gyopárnál, az IBUSZ-nál, a közalkalmazottaknál, a nyugdíjas katonáknál, az Utasellátó Sport Clubnál, továbbá a Soxin körben, a bicajosoknál, a Baross Gábor természetjáró egyesületben, a Budapesti Történeti Múzeumban és a Természetvédők Turista Egyesületében működik tagcsoport.

1990-ben a mozgalom egyesületté szerveződött, a pecsételős játék résztvevői közül aki akart, az belépett a TKM Egyesületbe. Ez tagsági díj fizetésével járt, de ők is ingyenes múzeumlátogatásra jogosító igazolványt kaptak a tárgyévre. Pár év múltán az egyesület vezetése és alkalmazottai azt sugallták, nem érdemes a pecsételős játékkal bíbelődni, szerezzék meg a csekélyke tagdíjért a kedvezményeket. A pecsételős játék elhalványult, évekre háttérbe szorult. A pecsétek elkoptak, elkallódtak, pótlásuk sorszám nélküli bélyegzőkkel lett úgy-ahogy megoldva. Az érintőpontok katalógusa sem lett karban tartva, bár időnként a Turista Magazinban jelent meg kiegészítés.

A 2001. év végén megválasztott új vezetőség felfrissítette a pecsételős játékot, mert azt tapasztalta, hogy a fiatalok, a diákok körében van rá igény. Nyolcezer új pecsételőlappal kelt el két és fél év alatt. Most csak arany fokozat van, 60 helyszín felkeresésével lehet megszerezni. Jutalma most mindössze egy Emléklap, tervezzük az első, a huszonötödik és az ötvenedik teljesítés kitűzővel való elismerését is, önköltségi áron.

1998-tól kiemelten közhasznú szervezetként működünk, mint az ország egyik legrégebb kulturális tömegmozgalma.

Jelenleg a tagságunk több mint 8000 tagot számlál, mérnök, orvos, művész, művelődési ház igazgató, polgármester, újságíró, jogtudós, irodalmár, kétkézi munkás, idegenvezető, közgazdász, könyvtáros, pedagógus, adminisztrátor, vállalkozó, kereskedő, hangszerkészítő, múzeumi szakember egyaránt található közöttünk. Minden korosztály képviselheti magát, a fiatalok száma körülbelül 18 százalékos részt tesz ki a teljes tagságból. Itt igyekszem a legtöbbet tenni, minél több fiatalt rávenni az egyéni és a közös országjárásra.

Az ország egész területén az előbb már elsorolt 65 tagcsoportunk működik munkaterv alapján. Programjukban klubnapok, tudományos és ismeretterjesztő előadások, bel- és külföldi kirándulások, gyalogtúrák, táborozások, találkozók, kiállítás- és múzeumlátogatások szerepelnek az alapszabályban foglalt célkitűzéseknek megfelelően. A tagcsoportok közt nincs két egyforma – vannak művelődési ház mellett működők, vannak múzeummal, múzeumbaráti körrel, honismereti klubbal, nyugdíjasklubbal, természetjáró szakosztállyal, könyvtárral közösen, abba integrálódva létezők. Egyiknek-másiknak máig van vállalati, bázisintézményi kötődése, legtöbbjük mögül mára privatizálódott a hajdani biztos anyagi háttér.

Minden klub, tagcsoport működése a szó igazi értelmében vett társadalmi munkán alapul, vezetőik, aktíváik semmilyen költségtérítést nem kapnak. A csoport kiadásait a tagdíj náluk maradó 50 százalékából kell kigazdálkodniuk. Némely klub kap önkormányzati támogatást – annak fejében, hogy a szabadidő kulturált eltöltéséhez, a lakosság közművelődéséért végez az önkormányzat helyett hasznos tevékenységet.

Az egyesület a maga szerény eszközeivel, információkkal segíti a tagcsoportok vezetőit, s egy kis szakirodalommal. 2004-ben két havilapot, idén hat havi, illetve kéthavi lapot, negyedéves folyóiratot fizettünk elő részükre. Biztosítjuk minden tagcsoportvezetőnk számára a Városunk című lapot is.

Az egyesület kulturális tevékenységét 1990-ben Kós Károly, 1991-ben Ifjúsági, 1992-ben Fehér Rózsa, 1994-ben Műemlékvédelemért Díjjal, 2002-ben és 2003-ban pedig Ford Motor Company Diplomával ismerték el.

Elnökünk a Magyar Kultúra Lovagja lett, egyik alelnökünk másfél esztendeje a Magyar Köztársaság Kiskeresztje érdemérmét kapta. Szerintem ezzel a két kitüntetéssel az egész tagsoportvezetői kollektíva kapott magas szintű elismerést.

Nekem is jut különleges elismerés, az egyéni tagoknak harmadik esztendeje előre, mintegy karácsonyi ajándékba kiküldöm a tagsági igazolványt, s ők két és fél ezren már az év legelején küldik csekken, vagy hozzák személyesen a tagsági díjat, sokan felül is fizetik azt, adományt juttatva egyesületünknek. Tagságunk és a tagszervezeteink segítségével egyre többen ismernek meg minket és adójuk 1 százalékaival támogatnak bennünket évről-évre.

Együttműködünk a hasonló civil szervezetekkel, most van folyamatban a Budapesti Honismereti Társasággal való együttműködési megállapodás megkötése.

Felvettük a kapcsolatot, s közös programokat is szerveztünk a felvidéki magyarok civil szervezetével. A révkomáromiakkal mára közösen is jelentetünk meg kiskönyvtári köteteket. Társadalmi szerepvállalásunknak tekintjük magyarságtudatuk erősítését. Igyekszünk elősegíteni a civil kapcsolatok által a velük való tartós és hatékony kommunikáció fenntartását.

Közleményeink, híreink a Magyar Turista című havi, s a Szép Magyarország című kéthavi lapban jelennek meg.

2004-ben kísérletképpen országos TKM napot hirdettünk meg, sikeres volt. Idén, 2005-ben október 1-jén és 2-án lesznek a TKM napok szerte az országban. Programjukat nyáron tesszük közzé.

Jelenleg két pályázatunk fut tagjaink részére: az elsőnek március 31-e a beküldési határideje. A feladat településük, vagy annak egy része, Budapesten a kerület írásos bemutatása.

A másik pályázat jövő év február végéig teljesítendő, egy szabadon választott évfordulóhoz kell kirándulás- vagy túrasorozatot szervezni.

A zsűri szerepét az egyesület felső vezetői vállalták magukra, így az ő tagsoportjaik nem indulnak a megmérettetésben. Ez így demokratikus.

Évente standunk van a budapesti Utazás Kiállításon és a Múzeumok Majálisán, szeretettel várjuk ezekre Önöket is!

Alapításunk óta majd kétmillió embert mozgattunk meg, segítettük őket szűkebb hazájuk és az egész Kárpát-medence megismerésében,

magyarságtudatuk erősítésében, ismereteik gazdagításában, kevés szabadidejük költségtakarékos, hasznos, hangulatos eltöltésében. A Tájak–Korok–Múzeumok Egyesület olyan, mint egy jó család. Tagjai büszkék is egymásra.